

ANGOLA

EXC.MI P. D. MOYSIS ALVES DE PINHO

Archiepiscopi Luandensis (Luanda)
Episcopi S. Thomae in Insula (São Tomé e Príncipe)

Luandae, 2 septembris 1959

I. Illud multis optandum est, ut ad simpliciolem breviorumque formam redigantur tres Ritus qui sequuntur:

- a) Consecratio Ecclesiarum necnon altarium immobilium;
- b) Benedictio sollemnis ecclesiarum, oratoriorum publicorum et semipublicorum;
- c) Benedictio primarii lapidis pro ecclesia aedificanda.

II. *Tonsura clericalis*. Huic legi nostris temporibus parum obtemperatur apud populos ubi antea in moribus erat.

Defectus observantiae in hoc capite magis in dies diffunditur et difficilis est Ordinariis locorum efficaciter adimpletionem legis urgere.

Ceteroquin, exempla exstant personarum praecipue, quae ad imitationem trahunt. Videtur quod, nisi arcte urgeatur lex, melius est eam abrogare.

III. Optatur etiam ut vestes monialium, quae in clausura stricta non degunt, ad simpliciolem formam redigantur.

IV. Ut ex Litteris Encyclicis ultimorum SS. Pontificum epitome vel codex extrahatur doctrinae Ecclesiae circa problemata hodierna de re sociali.

V. Ut in ritu Baptismatis absolute tollatur impositio salivae.

VI. Ut reprobetur copia imaginum piarum super altaria necnon extra eadem super parvula fulcimenta.

✠ MOSES ALVES DE PINHO
Archiepiscopus Luandensis

2

Exc. MI P. D. EMMANUELIS NUNES GABRIEL

Episcopi Malanjensis (Malanje)

Malanje, die 15 decembris 1959

Eminentissime ac Reverendissime Domine,

Cum ab Eminentia Tua Rev.ma litteras accepi ut animadversiones, consilia aut vota suggererem circa res et argumenta in futuro Concilio tractanda, absens eram a Dioecesi Malanjensi, nam post mensem maium in Lusitania eram. Per tres hebdomadas mense augusto Olysiptone in nosocomio mansi ut chirurgicae operationi me subicerem.

Propter discessum a dioecesi et valetudinem meam impossibile fuit mihi responsionem mittere usque ad diem primam mensis septembris.

Episcopus nominatus abhinc duos tantum annos, mihi deest diuturna experientia pastoralis ut animadversiones valde utiles suggererem. Itaque mallo imprimis consilia et vota accipere ab eis qui experientia pastoralis gaudent quae, sic credo, Eminentia Tua Rev.ma etiam ad episcopos mittet.

Meis humilibus precibus Deum precor ut proximum Concilium ad Sanctam Ecclesiam Catholicam omnia bona afferat.

Interim omnia fausta Eminentiae Tuae Rev.mae a Domino adprecor,

✠ EMMANUEL NUNES GABRIEL
Episcopus Malanjensis

3

Exc. MI P. D. DANIELIS GOMES JUNQUEIRA

Episcopi Novae Lisbonae (Nova Lisboa)

Eminentia Reverendissima,

In referentia Prot. N. C/59-933, 18 iunii 1959, puto coram Domino proponere quaestiones sequentes tractandas in futuro Concilio Oecumenico:

I. Caput Doctrinae

Definitio dogmatica Beatae Mariae Virginis Omnium Gratiarum Mediatricis et eius Festum celebrandum sub ritum Duplicis Classis toto orbe terrarum quotannis die vigesima mensis maii.

II. *Disciplina Cleri*

Reductio obligationis Breviarii, in privata recitatione, ad *Horas minores, Vesperas et Completorium*.

III. *Liturgia*

1. Renovatio Ordinis Diaconatus ut functio ecclesiastica a Presbyterato independens.

2. Magna reductio caeremoniarum in Dedicatione seu Consecratione Ecclesiarum et Consecratione Altarium quae fit sine Dedicatione Ecclesiae et in Consecratione Altarium Portatilium.

IV. *Disciplina populi christiani*

Lex ieiunii et abstinentiae non obligans sub poena peccati gravis.
Hae quaestiones visae sunt mihi profuturæ Ecclesiae animarumque bono.

Eminentiae Vestrae Reverendissimae
Add.mus

✠ DANIEL GOMES JUNQUEIRA
Episcopus Novae Lisbonae

4

Exc.MI P. D. ALTINI RIBEIRO DE SANTANA
Episcopi Sadabandeiropolitani (Sá da Bandeira)

Sá da Bandeira, die 29 augusti 1959

Eminentissime Domine,

De iis quae in litteris Eminentiae Tuae Rev.mae, sub N. I C/59-1136 die 18 iunii huius anni datis, proponuntur et requiruntur, haec mihi humiliter exponere liceat:

Quaestio, ex praecipuis, vitam Ecclesiae hodiernam ubicumque respiciens, est procul dubio ea quae cum sic dicto comunismo, eius scilicet doctrina et praxi, connectitur.

Etsi a Sancta Sede et Summis Pontificibus, his novissimis temporibus, argumentum hoc multis modis tractatum sit, nova mihi videtur vis et lux advenient si, solemni et maximo conventu, nempe in proximo Concilio Oecumenico, quaestio de comunismo afferri posset ut am-

plissime et omnibus sub aspectibus, theoreticis scilicet et practicis perscrutari posset.

Item, simul formulari potuisset et declarari tota doctrina socialis Ecclesiae, quae nunc multis sparsa in documentis, vix in summa quadam authentica et auctoritativa inveniri potest.

Praeter propositiones quasdam ex doctrina marxista exhaustas quae damnandae essent, alias exhibere convenit quae periculum prae se ferunt. Demum multa alia quae in re familiari, sociali et politica reflexa habent ita enucleare ut omnibus fidelibus notum sit quid agere et quid vitare debeant in re tanti momenti in qua, infeliciter, aliqua videtur confusio regnare.

Isti Pontificiae Commissioni haec humiliter subicio et qua par est reverentia Eminentiae Tuae Rev.mae me profiteor

Addictissimum in Domino

✠ ALTINUS RIBEIRO DE SANTANA
Episcopus Sadabandeiopolitanus

5

Exc.MI P. D. EMMANUELIS A. PIRES
Episcopi Silvae Portuensis (Silva Porto)

Silva Porto, die 25 augusti 1959

Eminentissime Domine,

Ex oboedientia tempore statuto respondeo ad ea quae Veneranda Pontificia Commissio Antepreparatoria pro Concilio Oecumenico significavit in Litteris diei 18 iunii 1959, sub Prot. N. I C/59-1274. Nam, propter climatis conditiones hac in regione, mensibus iunii- septembris uti tenemur ad dioeceseos visitationem peragendam, quae omnino necessaria apparet, et in his asperis et diuturnis itineribus, propter corporis et spiritus fatigationem, deficit tempus utile et fugit dispositio animi ut talia et tanta accurate tractentur.

Attamen haec sint:

I. *Res Theologicae*

1. Reassumenda est, ut mihi videtur, tractatio dogmatica (Sess. IV) Concilii Vaticani, ut ad ulteriora procedatur.
2. Antiqui errores, iam denunciati vel etiam formaliter damnati a

Magisterio Ecclesiastico, forma nova nostris temporibus apparuerunt; ideo, ut mihi videtur, forma nova et clarius denuntientur et damnentur.

3. Summa horum errorum, et quidquid est claudicatio intellectus et voluntatis humanae, conficienda est ex relationibus Episcoporum per orbem, ex encyclicis, epistolis, allocutionibus et aliis documentis Romanorum Pontificum post Conc. Vaticanum et ex Decretis et declarationibus Sacrarum Congregationum.

4. Commissiones peritorum deputandae ut hanc summam errorum colligant et eos accurate examinent in eorum radicibus, progressu et consequentiis.

5. Relate ad protestantes (in hac dioecesi multae inveniuntur sectae) iterum, ut mihi videtur, declaranda est clarius et extensius doctrina circa Gratiam et iustificationem, naturam et constitutionem Ecclesiae, circa necessitatem et existentiam in Ecclesia Magisterii vivi et infallibilis.

Omnes fere sectae protestantium recentiores tenent doctrinas milenaristarum et plura deliramenta circa parousiam Domini. Haec doctrina iterum declaranda est.

Protestantes vehementer impugnant sanctum sacrificium Missae, existentiam Purgatorii, intercessionem sanctorum praesertim Beatae Mariae Virginis, cultum sacrarum imaginum, etc. Haec doctrina declaranda est.

Etiam declarandus verus sensus illorum locorum Sacrarum Scripturarum a protestantibus adhibitis ad suos errores propagandos.

6. Contra materialistas omnis generis declaranda est doctrina de anima humana, de resurrectione mortuorum, de iudicio et de vita futura.

7. Lues « Existentialismi », tum in re Theologica, morali et philosophica, tum in litteratura et arte, negans Deum et animam, immo et omnem spiritualitatem et metaphysicam, quae magis in dies propagatur, denuntianda est.

8. Omnis naturalismus, praesertim in pedagogia, ignorans Gratiam et media supernaturalia ad educationem hominis, denuntiandus est.

9. *Unitas Ecclesiae:*

Unitas quidem fidei et regiminis, non simplex et vacua unio in caritate Christi, ut fiat « Unum ovile et unus Pastor ».

Protestantes et Orientales de necessitate huius unitatis cum caritate instruantur et exortentur, suaviter et firmiter, ut praeiudicia, tum dogmatica tum historica, deponant, et tandem, omnibus difficultatibus superatis, ad unicam et veram Ecclesiam redeant.

10. Protestantes et Orientales ad Concilium invitandi sunt? Mihi videtur respondendum affirmative. Nam utile erit eos audire et illis occasionem praebere cognoscendi veram Ecclesiae Catholicae doctrinam, quam generatim ignorant.

Immo, ut mihi videtur, Concilium Oecumenicum ad omnes homines bonae voluntatis appellare deberet ut ipsi suos errores agnoscant et ad Ecclesiam Christi confugiant.

11. Tandem tractanda est, ut mihi videtur, doctrina circa materiam et formam essentielles ad Sacramentum Ordinis.

II. *Res Moralis*

Pauca addenda, nam claudicatio et corruptio voluntatis humanae hisce temporibus iam consequentia est, maxima ex parte, idearum falsarum. Progressus materialis multa et gravia problemata ponit conscientiae humanae, fidei et moribus.

En quidam elenchus:

- Sic dicta « Segregação racial »;
- Limitatio natalitatis; media anti-conceptionalia;
- Seminatio artificialis mulieris (sine concursu viri);
- Sic dictus « Tráfego das Brancas » vel commercium meretricium;
- Sollicitationes plurimae contra castitatem, pudorem, sanctitatem matrimonii, etc.;
- Migrationes gentium;
- Iura Caesaris et iura personae humanae;
- Documentum ab ONU editum circa « Iura Hominis », ignorans finem supernaturalem ipsius hominis, corrigendum;
- Abusus Status circa educationem, sic dictum monopolium educationis, denuntiandum;
- Societates suspectae atheismi, indifferentismi, naturalismi, ut « Rotary Club », denuntiandae;
- Damnatio formalis atheismi moderni et materialismi tum historici tum dialectici, etc.

III. *Res Liturgica*

1. Reformatio Pontificalis Romani ut actualis fiat.
2. Revisio lectionum sanctorum, in Breviario, et expurgatio narrationum quae non sint vere historicae.
3. Usus linguae vernaculae in sacramentorum administratione, formula excepta.
4. Idem in celebratione sancti sacrificii Missae, Canone integro excepto. (Excepta tantum duplici consecratione?).

✠ EMMANUEL A. PIRES
Episcopus Silvae Portuensis